

"Ik blijf mijn passie voortzetten, dat houdt me jong"

Bijna 125 jaar lang bouwde en herstelde de familie Decap kleurrijke zelfspelende orgels in de Antwerpse Essenstraat. Maar net nu het jubileum nadert, verhuist het familiebedrijf naar een kleinere loods in Brasschaat. Al is het laatste deuntje nog niet gespeeld: telg Roger heeft plannen voor rondleidingen en een boek.

Tekst: Pebbles Antonissen
Foto's: Joren De Weerdt

Het pand op huisnummer 22 in de Essenstraat in Antwerpen-Noord heeft een doodgewone gevel, zij het met een garagepoort die groter is dan gemiddeld. De orgelmuziek die erdoor naar buiten klinkt, verraadt dat de binnenkant van het gebouw allesbehalve doorsnee is. Wie door de poort wandelt, ontdekt acht werkende, kleurrijke Decaporgels. Ooit waren het de sfeermakers in dorpscafés, baandancings, spiegeltenten en op kermissen.

Het grootste orgel, de Metro uit 1948, trekt de aandacht. Het is 8,20 meter breed en 4,5 meter hoog. De groen-crèmekleurige kast, versierd met onder meer zuilen en gouden accenten, zit vol zelfspelende instrumenten. Saxofoontoetsen bewegen op en neer, een accordeon gaat open en dicht, en de bekkens van het drumstel slaan ritmisch tegen elkaar. Gekleurde lampen flikkeren mee op de muziek.

Tegen de muren van de loods, die dienstdoet als atelier, staan kasten vol orgelboeken: kartonnen platen met gaatjes die de metalen toetsen van de orgels aansturen. Met alcoholstift zijn er titels opgeschreven, van *De vogeltjesdans* tot *Phantom of the Opera*.

Roger toont de mechaniek achter het orgel.

"Waarschuwing: de muziek is heel luid", zegt William Mostmans (36), voordat zijn vader Roger Mostmans (71) een orgel in gang zet. Binnenkort zal de loods stiller worden. De familie bereidt zich voor op een verhuis naar een kleinere opslagruimte in Brasschaat. Daarmee komt een einde aan een hoofdstuk in de Essenstraat dat bijna 125 jaar geleden begon.

Veel gaatjes boren

Roger is de achterkleinzoon van Aloïs Decap, die in 1902 in de Essenstraat zijn draaiorgelbedrijf oprichtte. Decap groeide uit tot een van de grootste orgelbouwers van België. De instrumenten vervingen liveorkesten in een tijd waarin de jukebox, plaat en dj nog niet bestonden. Een van de orgels was ook te horen tijdens Expo 58 in Brussel.

"Zelf rolde ik als 16-jarige in het bedrijf", vertelt Roger. "Het was mijn leraar wiskunde in het middelbaar die de aanzet gaf. Hij dreigde ermee dat hij me zou buizen, waarop ik antwoordde dat hij die kans niet zou krijgen. De volgende dag ben ik niet meer naar school gegaan. Mijn ma viel uit de lucht, maar mijn besluit stond vast. Sindsdien zijn de orgels onafgebroken mijn beroep geweest."

Zijn eerste dagen in het familiebedrijf waren weinig glamoureus. "Die bestonden uit heel veel gaatjes boren", lacht Roger. "In een orgel zitten er tal van luchtkanalen, die allemaal geboord moeten worden. Drie weken lang heb ik dat van 7.30 tot 18 uur gedaan. Dat viel toch tegen."

Maar hij vond een taak die hem wel lag: met de auto de baan op gaan om orgels te herstellen. Eerst ging hij mee met zijn nonkel Guillaume. "Meestal om een lamp vast te houden", moet Roger toegeven. Vanaf zijn 18de reed hij alleen naar klanten en nam hij het volledige onderhoud op zich. "Van in Limburg tot in West-Vlaanderen. Zelfs tijdens mijn legerdienst deed ik 's avonds nog herstellingen, waarna ik vaak pas om middernacht thuis was, om dan 's morgens klaar te staan bij het leger."

Roger nam steeds meer taken op zich. Een van de eerste orgels die hij samen met zijn vader ontwierp, is een kleiner exemplaar met een drumstel voor een rood gordijn. Het orgel kreeg de naam Linda, naar zijn vrouw Linda Van de Zande (67). "We hebben het zelf beschilderd", zegt Roger. In het opschrift 'Organ Jazz' probeerde hij schaduwen te creëren. "Als het mislukte, schilderde ik erover en probeerde ik het opnieuw."

Het drumstel op het front was een innovatie uit 1935. Twee jaar eerder zette de familie Decap al een accordeon op een orgel en in 1936 volgde de eerste saxofoon. "Daarmee waren we de eersten in het land", weet Roger. "Met onze orgels luister je niet enkel naar muziek, maar kijk je er ook naar."

Familie-erfgoed

"Toen ik begon, maakten we nog zes of zeven orgels per jaar", zegt Roger. "Altijd van de beste materialen, het beste hout." Maar de tijden waarin Decaporgels in zowat elk café en elke dancing stonden, zijn voorbij. Vandaag staan er in heel België nog maar vijf in een café of dancing. Drie daarvan bevinden zich in de provincie Antwerpen: in café Beveren op de Ant-

William, Roger en Linda poseren voor het grootste orgel, de Metro uit 1948.

"Ooit een volledig orgel bouwen, zit er voor mij niet in. Daar is geen vraag naar. Maar als ik ooit een kind heb, wil ik dat het een orgel kan zien. De wind voelen blazen terwijl zo'n instrument speelt, is een beleving"

William Decap

"Ik ben een boek aan het schrijven over de geschiedenis van de Decaporgels, de familie en de firma Gebroeders Decap Antwerpen. En ik zal rondleidingen organiseren in het atelier in Brasschaat"

Roger Decap

Dit kleinere orgel, met een drumstel voor een rood gordijn, vernoemde Roger naar zijn vrouw Linda.

De Skylon, het orgel achteraan op de foto, speelde ooit muziek in de Skylon Tower aan de Niagara Falls.

William Mostmans tussen William's Robot Band, die naar hem vernoemd is.

werpse Vlasmarkt, in baandancing Heidelicht in Mol-Postel en in dancing De Kaasboerin, eveneens in Mol-Postel.

De tanende populariteit heeft gevolgen. Decap houdt zich nu vooral bezig met restauraties van orgels die in musea en bij verzamelaars staan. Ooit werkten zestien mensen in het bedrijf, onder wie een schilder en een boekenmaker. Vandaag zijn dat alleen nog Roger en zoon William, voor wie de orgels een hobby zijn, en vrouw Linda, die de administratie voor haar rekening neemt.

"Ooit nog een volledig orgel bouwen zit er voor mij niet in. Daar is geen vraag meer naar", beseft William. Toch wil hij het ambacht zo goed mogelijk in de vingers krijgen. "Als ik ooit een kind heb, wil ik dat het een orgel kan zien. De wind voelen blazen terwijl zo'n instrument speelt, is een beleving. Ik hoop ons familie-erfgoed nog dertig of zelfs veertig jaar te kunnen onderhouden."

Al zal dat dus niet meer in de Essenstraat zijn, maar in Brasschaat. Tegen het einde van het jaar, of begin volgend jaar, hoopt Roger rond te zijn met de verhuizing. Daarna verkoopt hij het pand. "De ruimte hier is te groot geworden", meent Roger. "En Brasschaat is dichter bij mij thuis. Ik hoop mijn passie nog tien jaar voort te kunnen zetten. Dat houdt me jong. Ik ben trouwens bezig met het schrijven van een boek over de geschiedenis van de Decaporgels, de familie en de firma Gebroeders Decap Antwerpen."

William's Robot Band

"Ik vind het fijn dat mensen de naam 'Decap' nog herkennen", zegt Roger. "Het is niet meer wat het ooit was, maar veranderingen mag je niet aan je hart laten komen." Of hij naast het boek nog plannen heeft om zijn orgels onder de aandacht te houden? "Ik zal rondleidingen organiseren in het atelier in Brasschaat."

Toch is er in het atelier nog één project dat zijn aandacht opeist. Er staan nog vier onafgewerkte exemplaren. Geen orgels zoals de andere, maar robotorkesten. Wellicht worden dat de laatste nieuwbouworgels van Gebroeders Decap Antwerpen.

Het robotorgel, waaraan Roger momenteel aan het werken is, bestaat uit een drummende robot, eentje die accordeon speelt en een derde die de saxofoon voor zijn rekening neemt. Net als de andere orgels worden de robots aangestuurd met orgelboeken. Veren de toetsen over de gaatjes, dan komen bijvoorbeeld hun armen in beweging.

De naam van deze robotband staat al vast: William's Robot Band, opgedragen aan Rogers zoon. "Ik stop niet voor die af is, al ben ik er al sinds 2008 mee bezig. Na Linda krijgt ook William een orgel met zijn naam."

Orgelfabriek Decap Herentals

In Herentals is eveneens een tak van de Decapfamilie actief. In 1933, 31 jaar nadat Aloïs de Gebroeders Decap oprichtte, sloeg zijn zoon Frans Decap zijn eigen weg in en richtte hij er een orgelfabriek op. Vandaag zijn Tony Decap (65) en Seppe Verbist (38) er de sterkhouders. Anders dan de Antwerpse tak blijven zij nieuwe orgels bouwen, al is ook in Herentals de vraag naar klassieke Decaporgels sterk afgenomen. "Daarom focussen we op vernieuwing", zegt Seppe. "We verwerken de nieuwste technologie in onze orgels, zoals een digitaal aangestuurde dynamische windcontrole. Zo ontstaan er meer mogelijkheden en worden het aantrekkelijke instrumenten voor muzikanten. Uiterlijk zien die er eenvoudiger uit. De orgelpijpen zelf staan centraal." Een jaar geleden was zo'n vernieuwd orgel nog te horen op de Biënnale van Venetië.